

tijd voor
geletterdheid

Elke ouder mee *llllllll*

weekvandegeletterdheid.be

TIJD VOOR GELETTERDHEID

Een toolkit om het geletterdheidsbeleid van je school vorm te geven

INLEIDING

Een gezond vieruurtje meegeven, dat doe je als ouder elke donderdag, want zo staat het op de schoolkalender. Een schoolrekening betalen? Een paar swipes op de smartphone en dat is ook in orde. Wanneer je zoon of dochter met hangende pootjes het rapport afgeeft, zie jij meteen waarom dat zo is... Of toch niet?

Wat voor veel ouders vanzelfsprekend is, is dat niet voor laaggeletterde ouders. We hebben de neiging om bij laaggeletterdheid meteen te denken aan iemand die niet kan lezen of schrijven. Maar het gaat verder dan dat. Geletterd zijn omvat de vaardigheid om informatie te verzamelen, te verwerken en gericht te gebruiken. Concreet wil dit zeggen: met taal, cijfers en grafische gegevens kunnen omgaan en gebruik kunnen maken van ICT en multimedia. Een hele mond vol dus! Op school leert een kind goochelen met taal, technologie en cijfers. Maar de ouders, die kunnen niet altijd mee. Voor 1 op de 10 ouders met kinderen jonger dan 13 jaar is een eenvoudige taalopdracht moeilijk. Bijvoorbeeld een brief van de school lezen en begrijpen, de schoolfactuur ontcijferen, ...

Hoe ga je hier als schoolteam mee om? Wat kan je doen om ouders te ondersteunen? Hoe zorg je ervoor dat acties rond geletterdheid niet eenmalig zijn, maar via trajecten gedragen worden door het team? Een hele uitdaging! Bewustwording creëren rond laaggeletterdheid helpt de school om deze problematiek effectief aan te pakken. Je denkt samen na over het beleid rond geletterdheid en concrete acties om dit vorm te geven.

Geletterde ouders en sterke leerlingen

De geletterdheid van ouders heeft een grote invloed op de ontwikkeling van hun kind. Uit onderzoek blijkt dat laaggeletterdheid vaak van

generatie op generatie wordt doorgegeven. Het is daarom heel belangrijk om laaggeletterde ouders te bereiken en te versterken. Want via hen heb je een grote impact op je leerlingen.

Geletterde ouders zijn betrokken ouders

Veel laaggeletterde ouders ervaren een drempel om te communiceren met de school. Ze hebben schrik om door de mand te vallen, foute dingen te zeggen of de leerkracht verkeerd te begrijpen. De ouders vrezen dat dit een slechte invloed zal hebben op hun kind(eren). Ze blijven dus liever thuis en lijken minder betrokken

Een link tussen armoede en laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid, armoede en sociaal-economische kansen zijn sterk met elkaar verbonden. Vaak is het echter moeilijk om het onderscheid tussen oorzaak en gevolg te maken, aangezien ze vaak samenlopen. Dit betekent ook dat werken aan geletterdheid kansen biedt om te klimmen op de maatschappelijke ladder, voor ouder én kind.

Mediawijs, Vocvo, Linc vzw, Departement Onderwijs en Vorming en het Netwerk Basiseducatie ontwikkelden deze beleidstool om de neuzen van jouw team in dezelfde richting te laten wijzen.

In de eerste fase krijg je een beter zicht op wat laaggeletterdheid inhoudt en sta je stil bij wat jullie visie is als school. In de tweede fase overloop je met het team wat jullie al doen rond dit thema, aan de hand van kaartjes. In de derde fase formuleer je zelf concrete actiepunten waar je als school mee aan de slag kan. De toolkit helpt je hierbij.

<p>Fases</p>	<p>Fase 1: is bedoeld als eye-opener en doe je best met een grotere groep. Fase 2: gaat meer in de diepte waardoor je best met een kerngroepje verder werkt. Een werkgroep van minstens een vijftal sleutelactoren binnen de school die het schoolbeleid rond geletterdheid mee vorm willen geven. Zoals directieleden, secretariaatsmedewerkers, zorgcoördinatoren, preventieverantwoordelijken, leerlingenbegeleiders of CLB-medewerkers en leerkrachten van de verschillende graden. Ook leden van de ouderraad kunnen lid zijn van de werkgroep. Fase 3: is het moment waarop jullie samen de acties bepalen die jouw school het komende schooljaar wil ondernemen. Ook dit doe je best in een kerngroepje. De samenstelling van de groep kan veranderen naargelang de fase die je doorloopt.</p>
<p>Wie</p>	<p>Fase 1: grote groep (vb. heel het schoolteam) Fase 2 en 3: kerngroep (vb. directieleden, secretariaatsmedewerkers, zorgcoördinatoren, preventieverantwoordelijken, leerlingenbegeleiders of CLB-medewerkers en leerkrachten van de verschillende graden)</p>
<p>Duur</p>	<p>Fase 1: 30 minuten Fase 2: 60 minuten Fase 3: 30 minuten Je hoeft de drie fases niet op een dag te bespreken. Dit kan op verschillende momenten.</p>
<p>Setting</p>	<p>Zorg voor een sfeer waarin deelnemers vrij kunnen praten.</p>
<p>Materiaal</p>	<p>Alle downloads en filmpje: www.weekvandegeletterdheid.be</p> <p>Fase 1 - verruim je blik :</p> <ul style="list-style-type: none"> › Filmpje met uitgangspunten › Poster om visie op te verduidelijken <p>Fase 2 - blik op het eigen beleid:</p> <ul style="list-style-type: none"> › Kaartjes › Poster om kaartjes op te leggen <p>Fase 3 - blik in de toolkit:</p> <ul style="list-style-type: none"> › Toolkit laaggeletterdheid › Poster om actiepunten op aan te vullen

Fase 1: Verruim je blik

Doel

- › Het schoolteam **kennis laten maken** met het **thema** laaggeletterdheid.
- › Het schoolteam bewust maken over de **problematiek** van laaggeletterdheid (zie inleiding).
- › Het schoolteam bespreekt de **visie van de school** rond laaggeletterdheid.

1

Stap 1

- › Stel iemand aan als gespreksleider. Deze persoon bekijkt op voorhand de handleiding, filmpjes en uitgangspunten.
- › De gespreksleider bepaalt welke collega's zullen deelnemen aan de eerste fase.

2

Stap 2

- › De gespreksleider leest de inleiding voor (p.1).
- › Bekijk samen de filmpjes.
- › De gespreksleider leest de **uitgangspunten** voor.
- › Bespreek welke visie jullie hebben als school rond laaggeletterdheid aan de hand van de uitgangspunten (enkele minuten per uitgangspunt is voldoende). Denk hierbij na over concrete situaties waarmee je in het verleden als school werd geconfronteerd.

Uitgangspunten:

- › Geletterdheid is een **thema** dat leeft op onze school.
- › **Participatie** van ouders is ons streefdoel. Wij spannen ons in om elke ouder te bereiken, ook laaggeletterde ouders.
- › Onze school zet sterk in op de **competenties** van het **schoolteam**. Omgaan met geletterdheid is daar een voorbeeld van.
- › Onze school denkt bewust na over de **communicatie** naar ouders.
- › Als school willen we ouders versterken omdat dit goed is voor zowel de **leerlingen** als de **school**.

Fase 2: Blik op het eigen beleid

Doel

- › Mogelijke onderdelen van een beleid rond geletterdheid in de school **leren kennen**.
- › Weten wat je als school **al doet** rond dit thema.
- › Weten wat je als schoolteam **kan doen** om laaggeletterdheid **aan te pakken**.

Stap 1: Voorbereiding

- › Stel een gespreksleider aan en laat hem of haar op voorhand de kaartjes doornemen.
- › De gespreksleider bepaalt welke collega's zullen deelnemen aan de tweede fase.
- › Verdeel de kaartjes.
- › Leg de poster klaar.

Overzicht van de kaartjes:

WILLEN	WETEN	DOEN
<ul style="list-style-type: none"> › Aanspreekpunt › Werkgroep › Visie › Doelgroep › Plan van aanpak › Afspraken › Evaluatie <p><i>Dit deel gaat over de visie die de school heeft over omgaan met geletterdheid. Het biedt een kader om op een beleidsniveau bezig te zijn met geletterdheid. Dit niveau is heel belangrijk want het schept voorwaarden voor de andere niveaus, het vormt een basis.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> › Rol van het schoolteam › Herkenning › Impact toelichten › Vorming › Achtergrondinformatie <p><i>Dit deel bouwt verder op 'willen', maar gaat dieper in op de kennis van het team rond geletterdheid.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> › Heldere en toegankelijke communicatie › Ouderwerking › Participatie laaggeletterde ouders › Infomomenten voor ouders › Partnerschappen › Hulp bieden of doorverwijzen <p><i>Dit deel bouwt verder op het deel 'weten', het geeft aan hoe je laaggeletterdheid bij ouders in de school kan aanpakken.</i></p>

2 Stap 2: uitvoering

- › Leg als begeleider het doel van de opdracht uit:
“De hele groep zorgt er samen voor dat de verdeling van de kaartjes een realistische weergave zijn van het huidige schoolbeleid rond laaggeletterdheid. In het vinkje leg je de sterke punten die al aanwezig zijn in het schoolbeleid. Op het kruisje leg je de werkpunten waarmee je verder aan de slag gaat.”
- › Om de beurt worden de kaartjes voorgelezen en in team besproken. Wat doet de school al op dit vlak? En wat kan er beter? Zit dit al structureel ingebed?
- › De kaartjes worden op het vinkje of het kruisje gelegd.

Tip: Komt het gesprek moeilijk op gang, of blijft het te specifiek? Gebruik dan deze extra vragen om er dieper op in te gaan!

Extra vragen:

- › Is dit onderdeel ooit aangepakt binnen de school? Bespreek zo objectief mogelijk welke acties hierrond al genomen zijn, wanneer en door wie.
- › Waarom moeten we hier absoluut op inzetten?
- › Welke problemen of weerstand verwachten we?

Fase 3:

Blik in de toolkit

Wil je met de geselecteerde kaartjes uit fase 2 aan de slag, maar heb je nood aan handvatten? Geen nood! Zet je prioriteiten op een rijtje en werp eens een blik in de toolkit voor tips en goede praktijkvoorbeelden.

1 Stap 1: prioriteiten stellen

- › Elke persoon maakt een top 3 van de belangrijkste onderdelen die naar voren kwamen op de kaartjes. Als werkgroep kom je tot een gemeenschappelijke volgorde. Er moet minstens één onderdeel bij zitten dat bij het luik 'willen' hoort. Dat vormt namelijk de basis van alles wat je maakt.
- › Neem er jullie poster met uitgangspunten uit fase 1 weer bij en voeg de drie belangrijkste onderdelen hieraan toe.

2 Stap 2: actieplan

- › Met de werkgroep bespreek je hoe je hier het komende schooljaar wil aan werken, wie dit zal opvolgen, wat de taken zijn, tegen wanneer je iets wil realiseren, welke partners je hiervoor nodig hebt ... Hiervoor kan je gebruikmaken van de toolkit! Je vindt de toolkit op **www.weekvandegeletterdheid.be**.

En vergeet niet: sta ook even stil bij hoe je dit nadien kan evalueren: wanneer is een actie voor jullie geslaagd?

- › Noteer jullie concrete actiepunten op de poster.

Veel succes!